

Passend onderwijs is ingevoerd

Hoe gaat 't nu?

- 1 Kom je – vergeleken met vorig jaar – meer leerlingen tegen die extra ondersteuning nodig hebben?
- 2 Welke problemen kom je tegen?
- 3 Wat moet je doen als je een leerling met extra ondersteuning in de klas krijgt?
- 4 Zijn de faciliteiten voor extra ondersteuning toegenomen met de komst van passend onderwijs?
- 5 Ben je tevreden over hoe de ambulante ondersteuning is geregeld?
- 6 Word je betrokken bij het schoolondersteuningsprofiel en zo ja: hoe?
- 7 Weet jij waar je met je vragen terecht kunt over passend onderwijs en kun je ouders informeren?
- 8 Heb je voldoende mogelijkheden om je te scholen met betrekking tot passend onderwijs? Aan welke kennis/vaardigheden heb je behoefte?

Samenvatting

In april 2015 deed de Algemene Onderwijsbond een QuickScan onder onderwijspersoneel. De vraag die centraal stond was: 'Passend onderwijs is ingevoerd, hoe gaat 't nu?' 120 leraren en onderwijsondersteuners deden mee en gaven antwoord op 8 vragen over passend onderwijs. De antwoorden zijn in dit document gebundeld.

Toename leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben

Onderwijspersoneel komt vergeleken met vorig jaar meer leerlingen tegen die extra ondersteuning nodig hebben. De toename komt vooral doordat er minder wordt doorverwezen naar het speciaal onderwijs en in het mbo de intake grondiger wordt gedaan. Ook neemt de diversiteit en heftigheid van de problematieken toe. In kleine scholen of gespecialiseerde scholen lijkt het aantal leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben niet te zijn toegenomen.

Onvoldoende faciliteiten voor slagen van passend onderwijs

De faciliteiten voor passend onderwijs lijken in de meeste gevallen niet te zijn toegenomen. Het onderwijspersoneel moet vaak meer doen met minder middelen. Ook worden faciliteiten niet efficiënt ingezet en levert het aanvragen van faciliteiten administratieve druk op. Ook over de ambulante begeleiding is nog veel onduidelijkheid.

Onderwijspersoneel kan niet voldoen aan hoge verwachtingen en leerling is de dupe.

Het onderwijspersoneel maakt zich zorgen. De klassen worden groter, de ondersteuning neemt af en de werkdruk neemt toe. Leraren zijn niet altijd in staat te voldoen aan de hoge verwachtingen. Leerlingen kunnen niet optimaal worden ondersteund. Ook ziet het onderwijspersoneel dat het aanbod op scholen niet voldoet aan de behoeften van leerlingen.

De gewone leraar niet betrokken bij de totstandkoming van passend onderwijs

Intern begeleiders, zorgcoördinatoren en directieleden werken actief mee aan de totstandkoming van beleid rondom passend onderwijs. De gewone leraar wordt pas in een laat stadium op de hoogte gebracht. Ook voor intern begeleiders en zorgcoördinatoren is vaak nog onduidelijk wat het samenwerkingsverband heeft afgesproken.

Scholingsaanbod genoeg, maar tijd, geld en ondersteuning ontbreekt

Onderwijspersoneel geeft aan dat er genoeg scholingsaanbod is, maar dat ze graag zouden zien dat het beter mogelijk wordt gemaakt om passend onderwijs in de klas uit te voeren. Dit lijkt voor veel leraren nu een onmogelijke opgave.

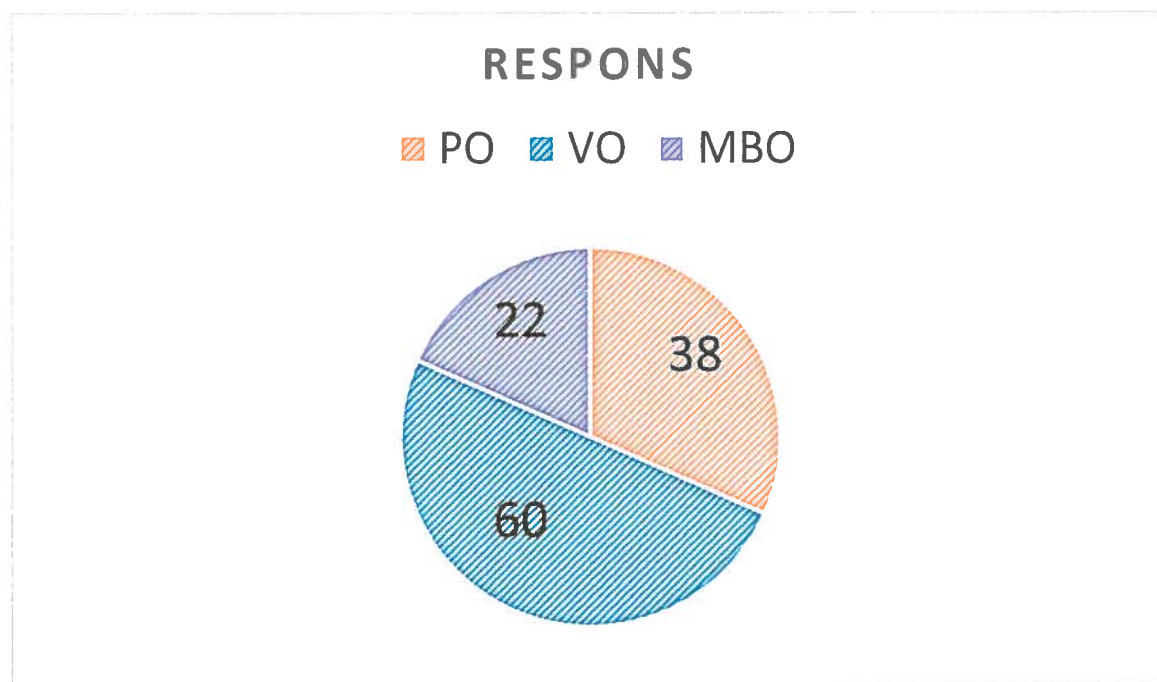
Aanbevelingen

De AOb doet vijf aanbevelingen om de invoering van passend onderwijs beter te laten verlopen:

1. *Eén landelijk niveau van basisondersteuning.* Ondersteuningsplannen en schoolondersteuningsprofielen zijn vaak onduidelijk en multi-interpretabel. Dit zorgt ervoor dat leerlingen tussen wal en schip vallen en het personeel niet weet welke ondersteuning ze wel of niet kunnen bieden. De AOb pleit voor één landelijk niveau van basisondersteuning, zodat duidelijk wordt welke niveau van ondersteuning elke school in ieder geval moet kunnen bieden.
2. *Betere verantwoording gelden passend onderwijs.* De gelden voor passend onderwijs lijken vaak niet in de klas terecht te komen. Het onderwijspersoneel merkt dat het aantal zorgleerlingen en daarbij horende taken toeneemt en dat de facilitering gelijk blijft of afneemt. In de ondersteuningsplannen is de financiële paragraaf onvoldoende concreet. De AOb vindt dat de financiële paragraaf in de ondersteuningsplannen zo snel mogelijk op orde moet zijn, zodat duidelijker wordt waar het geld terecht komt en op basis van welke criteria het geld verdeeld wordt.
3. *Maak afspraken met lerarenteams over klassengrootte.* Bij klassengrootte rekening houden met het aantal zorgleerlingen. Leraren ervaren dat grote klassen in combinatie met zorgleerlingen zorgen voor onwenselijke situatie voor de leerlingen én het onderwijspersoneel. Bij het bepalen van de klassengrootte moet rekening worden gehouden met het aantal zorgleerlingen. De AOb vindt dat met lerarenteams afspraken gemaakt moeten worden over de klassengrootte en de samenstelling van de klassen.
4. *Meer onderwijsondersteuners in de klas.* Onderwijsondersteuners, zoals ambulant begeleiders, worden steeds vaker op samenwerkingsverbandniveau georganiseerd. Het aantal uren voor ambulante begeleiding lijkt in veel gevallen afgenomen en de begeleiding is steeds vaker verdwenen uit de klas. Wij pleiten ervoor dat de ondersteuning in de klas terugkomt.
5. *Duidelijkheid over waar onderwijs eindigt en zorg begint.* De AOb vraagt de staatssecretaris duidelijkheid te geven over waar onderwijsondersteuning eindigt en zorg begint. De leraar wordt op dit moment overvraagd. Het moet duidelijker worden wat er van het onderwijsveld verwacht wordt en wat er van externe organisaties verwacht kan worden.

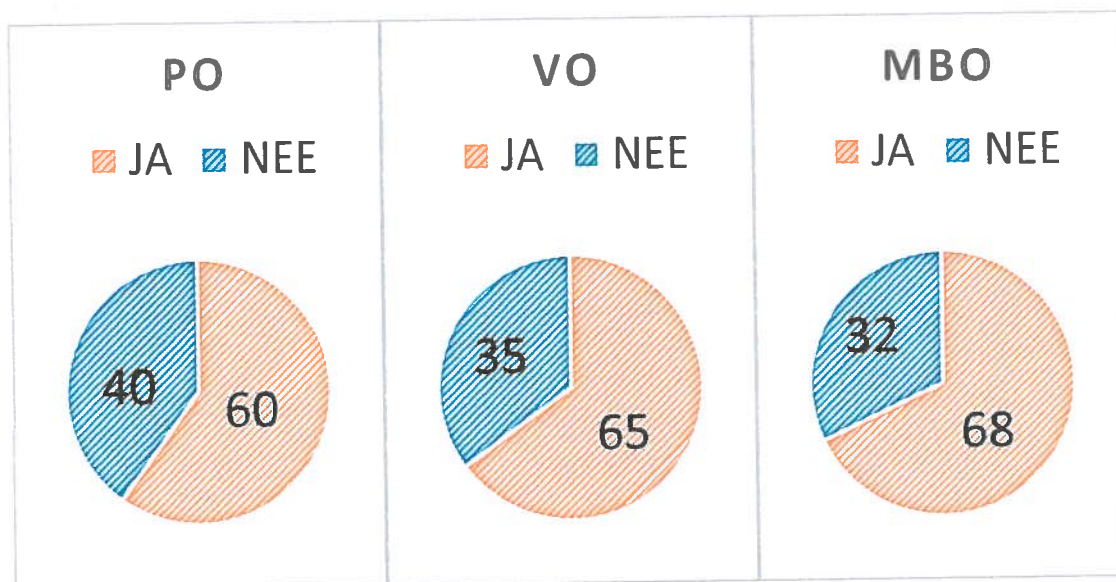
Respons

120 leraren en onderwijsondersteuners hebben deelgenomen aan de QuickScan. Waaronder 38 uit het primair onderwijs, 60 uit het voortgezet onderwijs en 22 uit het middelbaar beroepsonderwijs.

1. Kom je - vergeleken met vorig jaar - meer leerlingen tegen die extra ondersteuning nodig hebben?

Meer dan 60 procent van de ondervraagden in het po, vo en mbo geeft aan dat – vergeleken met vorig jaar – het aantal leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben is toegenomen.

Toename: minder doorverwijzing naar speciaal onderwijs en strengere intake

In het po en vo wordt als reden voor de toename gegeven dat er minder en later doorverwezen wordt naar het speciaal onderwijs. Als gevolg hiervan neemt het aantal niveaus in het regulier onderwijs toe, maar merken leraren ook dat de problematieken steeds complexer worden.

"De laatste jaren zijn er geen leerlingen verwezen naar het speciaal onderwijs, hierdoor komen van onderaf steeds meer leerlingen binnen met een forse problematiek." (lerares basisonderwijs)

In het mbo ziet het onderwijspersoneel het aantal leerlingen op niveau 2 toenemen. Leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben zijn beter in beeld omdat de intake grondiger wordt gedaan.

"Doordat de intake grondiger wordt gedaan is te zien dat veel studenten extra ondersteuning nodig hebben." (docent mbo)

Geen toename: kleine school of gespecialiseerde school

In het po en vo is er soms geen toename van leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben doordat respondenten op een kleine school werken of op een speciaal onderwijsschool. Op kleine scholen zijn altijd al relatief veel leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Speciaal onderwijsscholen zien juist het leerlingenaantal afnemen, doordat er minder wordt doorverwezen naar het speciaal onderwijs.

“Wij hebben altijd al veel leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte gehad, omdat wij een kleine school zijn. Onze basisondersteuning is groot. Toch merken in wij in de loop van het schooljaar dat het aantal toeneemt.” (leraar voortgezet onderwijs)

In het mbo geven een paar scholen aan dat ze al gespecialiseerd waren in een bepaalde doelgroep. Hier is niets veranderd.

“Bij ons hebben alle studenten extra ondersteuning nodig. Ik werk binnen een tweedekans opleiding. Vandaar de wat heftigere problematiek. Toch zijn het de allerleukste studenten met de meeste humor en menselijkheid die ik ooit les heb gegeven.” (docent mbo).

2. Welke problemen kom je tegen?

Deze vraag wordt op twee manieren geïnterpreteerd: Welke problemen kom je tegen bij leerlingen? En welke problemen kom je tegen bij passend onderwijs in het algemeen?

2.1. Welke problemen kom je tegen bij leerlingen?

Primair onderwijs: problematieken lijken steeds heftiger te worden.

Gedragsproblemen, leerproblemen en stoornissen in het autismespectrum worden het vaakst genoemd. Daarnaast zijn de reacties zeer divers: moeilijke thuissituatie, sociaal-emotionele problemen, zindelijkheid, laag/hoog IQ, concentratiestoornis, NT2 en agressie.

Het onderwijspersoneel geeft aan dat de problematieken steeds heftiger lijken te worden. Meerdere keren wordt genoemd dat sociaal-emotionele problemen ontstaan doordat leerlingen te lang op het regulier onderwijs worden gehouden en pas later doorstromen naar het speciaal onderwijs.

“Leerlingen die in het speciaal onderwijs thuishoren blijven langer op een gewone basisschool. Rond groep 4/5 blijkt dat het toch echt niet gaat. Leerlingen komen dan alsnog in het mytyl-/speciaal onderwijs terecht. Echter met een grotere achterstand en sociaal-emotionele problemen dan wanneer ze eerder in het speciaal onderwijs hadden gezet. Ook lopen ouders een grotere beschadiging op.” (lerares Mytylschool)

Voortgezet onderwijs: autisme en leerachterstanden

In het voortgezet onderwijs worden veel dezelfde problemen genoemd als in primair onderwijs. Autistische stoornissen en leerachterstanden worden vaker genoemd. Daarnaast worden er ook andere problemen genoemd zoals angststoornissen, psychische problemen, problemen in de thuissituatie.

“Ik zie vooral gedragsproblemen die voortkomen uit sociaal onhandig gedrag van leerlingen. Deze sociale onhandigheid heeft vaak als oorzaak een stoornis in het autistisch spectrum of psychische problemen, maar komt ook voort uit de gezinssituatie/opvoeding.” (leraar voortgezet onderwijs)

Middelbaar beroepsonderwijs: diversiteit aan problemen

Het mbo lijkt te maken te hebben met een enorme diversiteit aan problemen, van dyslexie en dyscalculie tot autisme, maar ook motivatie- en gedragsproblemen, depressie, discriminatie, eenzaamheid, persoonlijkheidsstoornissen, geldproblemen, alcoholisme, zwangerschappen en hechtingsproblematieken.

“De docentenvergaderingen van dit soort groepen gaan niet meer over onderwijs, maar over jeugdzorg. Er is voor meer dan de helft van de instroom geen uitzicht op uitstroom met een diploma.” (docent mbo)

2.2. Welke problemen kom je tegen bij passend onderwijs in het algemeen?

De klassengrootte wordt in alle sectoren als een probleem gezien. Daarnaast wordt er in alle sectoren geklaagd over de hoeveelheid papierwerk en dat de aanvraag van extra ondersteuning over teveel schijven gaat. Gesprekken en afstemming met allerlei partijen kost veel werk.

Primair onderwijs: er komt steeds meer op het bordje van de leerkracht.

In het primair onderwijs lijkt er meer op het bordje van de leerkracht terecht te komen. De RT-begeleiding is op veel scholen verdwenen en er is geen geld voor een onderwijsassistent. Kleine scholen kunnen zorgleerlingen niet goed spreiden. Hierdoor komt de groep soms ernstig onder druk te staan. Klaslokalen zijn niet altijd geschikt om te differentiëren en er is ruimtegebrek. Ook geeft men aan dat de aanvraag en inzet van onderwijsarrangementen nog niet goed loopt, het gaat traag en de aanvragen worden niet allemaal in behandeling genomen.

“Passend onderwijs moet voor alle leerlingen gelden, ook de middel- en hoogbegaafden. Het kost erg veel tijd om iedereen op maat te kunnen bedienen. Dit legt een grote druk op de tijd van de leerkracht, hij komt niet meer toe aan de reguliere zaken. In mijn stichting is er sterk bezuinigd op extra mankracht op school, er is niemand ‘over’ waar je een gedragsprobleem even kan laten afkoelen. Dat klassenassistenten gaan er komen schooljaar ook allemaal uit.”
(leraar basisonderwijs)

Voortgezet onderwijs: terughoudendheid om zorgleerlingen op te nemen

Scholen zijn over het algemeen terughoudend om leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben op te nemen. Schoolondersteuningsprofielen zijn vaak te algemeen geformuleerd en op meerdere manieren te interpreteren. Daarnaast geeft het onderwijspersoneel aan dat er niet altijd genoeg tijd, kennis en kunde is om leerlingen te helpen. Ook geeft men als probleem aan dat de doorverwijzing naar het voortgezet speciaal onderwijs te lang duurt.

“Scholen zijn bang om leerlingen in te schrijven, omdat bepaalde leerlingen een grotere kans hebben af te haken. Schoolondersteuningsprofielen zijn vaak te algemeen geformuleerd en voor meerdere uitleg vatbaar, waardoor scholen vaak hun interpretatie gebruiken om een leerling te weigeren.” (leraar voortgezet onderwijs)

Middelbaar beroepsonderwijs: studenten tussen wal en schip.

Het onderwijspersoneel geeft aan dat er een groep studenten tussen wal en schip dreigt te vallen. Deze groep zou eigenlijk doorverwezen moeten worden naar een speciale school, maar daar is op dit moment geen bekostiging voor. Daarnaast zijn stagebedrijven niet altijd in staat om leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben een stageplek te bieden en goed te begeleiden.

“Voor sommige stagebedrijven is de begeleiding van studenten met extra ondersteuning te arbeidsintensief om ze goed te kunnen begeleiden. Niet alle stagebedrijven zijn bereid in deze doelgroep te investeren.” (docent mbo)

3. Wat moet je doen als je een leerling met extra ondersteuning in de klas krijgt?

De meeste leraren/docenten weten wat ze moeten doen of bij wie ze moeten zijn als ze een leerling met extra ondersteuning in de klas krijgen. In het po doen leraren veel zelf, in het vo en mbo ligt hier een specifieke taak bij de mentor, ambulant begeleider en/of zorgcoördinator.

Primair onderwijs: de ontwikkelingsperspectieven kosten veel tijd

Aan het onderwijspersoneel de belangrijke taak om uitgebreid de problematiek te omschrijven en te begrijpen. Vervolgens bekijkt de leraar samen met de intern begeleider of de school aan de onderwijsbehoeften kan voldoen. Als dit zo is wordt er een ontwikkelingsperspectief gemaakt.

Het maken van het ontwikkelingsperspectief en de bijbehorende gesprekken kosten veel tijd. Zo worden er extra gesprekken gevoerd met intern begeleider, ambulant begeleider, andere schoolondersteuners, directie, zorgteam, ouders en de leerling. Daarnaast legt de leraar op papier verantwoording af. Leraren geven aan dat er meer papierwerk is bijgekomen om ondersteuning in de vorm van ambulante begeleiding of andere ondersteuning aan te vragen. De extra ondersteuning van de leerling moet vaak opgenomen worden in het groepsplan. Om de ondersteuning goed te regelen moet de leraar contact leggen met het samenwerkingsverband, een onderwijsarrangement (of TLV) aanvragen en extra tijd en middelen regelen. Hoe dit gaat is per samenwerkingsverband erg verschillend.

De beschikbare tijd in de groep moet vaak strakker worden ingepland, zodat de leerkracht de leerling extra kan begeleiden. Dit gaat vaak ten koste van andere leerlingen. Daarnaast moet er vaak gewerkt worden met andere methodes en moet het materiaal en de indeling van het meubilair in de klas aangepast worden.

“Plannen maken en uitvoeren, regelmatig overleggen met het zorgteam, de ouders, de leerling, ambulant begeleider en externe partijen. Maar ook de rest van de klas niet vergeten.” (lerares basisonderwijs).

Voortgezet onderwijs: belangrijke rol zorgcoördinator en ambulant begeleider

De zorgcoördinator, ambulant begeleider en de mentor hebben een belangrijke taak om de onderwijsbehoefte in kaart te brengen, het ontwikkelingsperspectief te maken, te overleggen met ouders en andere instanties en een handelingswijzer en/of protocol op te stellen voor docenten. De leerling wordt in een zorgteam besproken. Onderwijspersoneel geeft aan dat hier veel administratieve rompslomp bij hoort.

Docenten benoemen dat ze leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben extra aandacht en begeleiding proberen te geven in de klas. Hierbij proberen zij het behandelplan, de handelingswijzer en de protocollen die er zijn te volgen. Ze worden soms ondersteund door de mentor en de zorgcoördinator. Docenten voeren extra gesprekken met leerlingen en geven extra aandacht en begeleiding.

Niet voor alle leraren is duidelijk hoe en of ze extra ondersteuning moeten geven. De tijd, kennis en kunde om leraren extra te ondersteunen is vaak een probleem. Ook zijn de volle klassen een struikelblok bij het geven van extra ondersteuning.

“De mentor en ambulant begeleider bepalen in overleg met de ouders wat de leerling nodig heeft. Dat proberen we uit en evalueren we.” (leraar voortgezet onderwijs)

Middelbaar beroepsonderwijs: begeleiding vooral buiten de klas

Docenten zoeken vaak in eerste instantie contact met intern begeleider, mentor, coach, zorgcoördinator en/of studieloopbaanbegeleider als ze te maken krijgen met een student die extra ondersteuning nodig heeft. Ze zorgen dat ze worden geïnformeerd over de student. In de klas proberen docenten kleine dingen aan te passen, zoals extra tijd geven bij proefwerken, helpen bij het lezen van teksten en extra aandacht geven. Docenten proberen zichzelf te informeren over de student. De intake is belangrijk om goed in beeld te brengen wat de student nodig heeft.

Er zijn grote verschillen tussen instellingen met betrekking tot de beschikbare ondersteuning. Zo zijn op sommige instellingen geen ambulant begeleiders meer en moeten deze taken worden overgenomen door docenten die als taak coaching of studieloopbaanbegeleiding hebben. Mentoren, studieloopbaanbegeleiders, zorgcoördinatoren en studieloopbaanbegeleiders overleggen vaak met het zorgadviesteam, voeren begeleidingsgesprekken en vragen extra ondersteuning aan. Op sommige instellingen stellen docenten zelf het begeleidingsplan op.

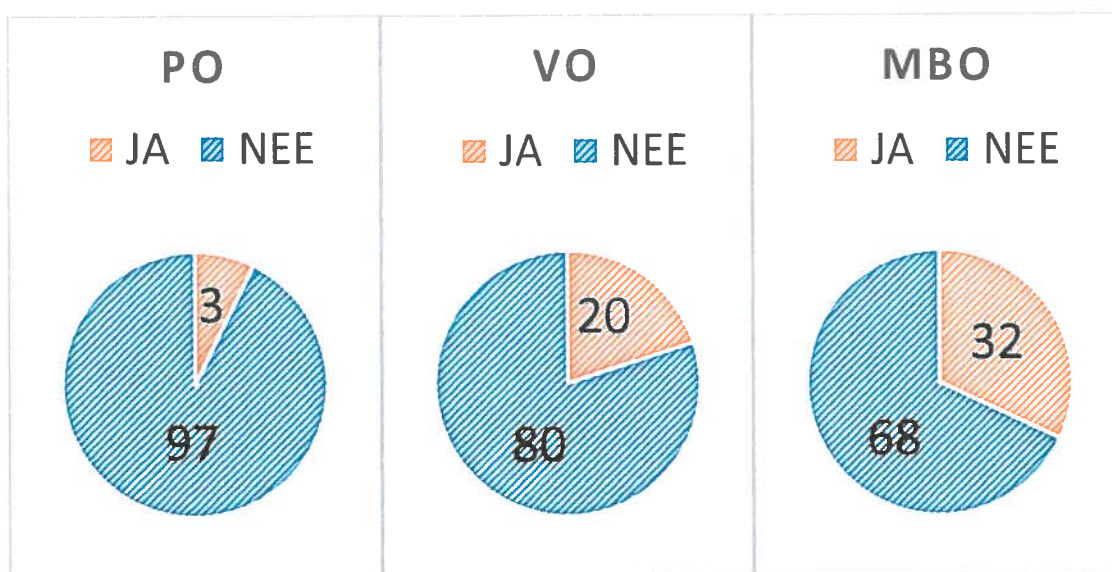
Als probleem wordt gesignaleerd dat begeleiding van leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben vaak gebeurt door middel van een-op-eengesprekken. Dit sluit niet altijd aan op de situatie in de klas.

“Er zijn uren voor de interne begeleiding waarin 1 op 1 gesprekken worden gevoerd buiten de klas. Daarna worden leerlingen weer losgelaten in de groep en de docent moet zich maar zien te redden.” (docent mbo)

4. Zijn de faciliteiten voor extra ondersteuning toegenomen met de komst van passend onderwijs?

In het po geven bijna alle respondenten aan dat de faciliteiten voor extra ondersteuning niet zijn toegenomen, in het vo en mbo geeft driekwart van de respondenten dit aan.

De respondenten die aangeven dat de faciliteiten niet zijn toegenomen geven aan dat faciliteiten moeilijk bereikbaar zijn, dat er veel bureaucratie omheen hangt en dat onduidelijk is welke zorg en ondersteuning beschikbaar is. Ook zijn de collega's die extra ondersteuning gaven wegbezuinigd. Vooral in het mbo geeft het onderwijspersoneel aan dat er wel extra ondersteuning is voor de leerling, maar dat je er in de klas niets van merkt.

Primair onderwijs: meer doen met minder middelen.

Het onderwijspersoneel geeft aan dat ze meer moeten doen met minder middelen. Er is een daling van geld en personeel. Collega's die extra ondersteuning gaven zijn weg en worden niet opgevolgd. De RT-ers zijn wegbezuinigd, klassenassistenten verdwijnen en de zorgtijd van IB-ers is afgenomen. Ook is er geen budget voor extra materiaal..

Doordat er veel bureaucratie is zijn de faciliteiten nauwelijks bereikbaar. Zo is voor veel leraren onduidelijk welke zorg en ondersteuning beschikbaar is. Zorgarrangementen zijn maar drie maanden geldig, daardoor is het lastig om een doorgaande leerlijn voor de leerling te plannen.

"De faciliteiten zijn nauwelijks meer bereikbaar. Veel bureaucratie, besturen die niet weten welke wegen er moeten worden bewandeld en scholen van het kastje naar de muur sturen. Ondersteuningsteams die niet of nauwelijks op de hoogte zijn van veranderingen." (leraar basisonderwijs).

Voortgezet onderwijs: zorg neemt toe, maar faciliteiten blijven gelijk

In de meeste gevallen geeft het onderwijspersoneel aan dat de faciliteiten gelijk zijn gebleven, maar dat de zorg is toegenomen. Zo zijn er meer zorgleerlingen in grotere

groepen. Ook geeft het onderwijspersoneel aan dat het niet altijd makkelijk is om faciliteiten te krijgen voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben.

Op de scholen waar de faciliteiten wel zijn toegenomen geeft het onderwijspersoneel aan dat er extra mensen zijn aangenomen voor begeleiding en ondersteuning. Ze zijn tevreden over een vaste ambulant begeleider en goede leerlingbegeleiding.

“Faciliteiten zijn ongeveer hetzelfde gebleven, maar omdat er van alles veranderd is zijn de juiste hulpverleners moeilijker te vinden.” (leraar voortgezet onderwijs).

Middelbaar beroepsonderwijs: er zijn faciliteiten, maar vooral buiten de klas

Opvallend is dat het onderwijspersoneel aangeeft dat de ondersteuning vooral buiten de klas wordt georganiseerd. Hier heb je als docent niet altijd iets aan. Externen zijn er in veel gevallen niet meer en de expertise binnen het team is vaak niet aanwezig.

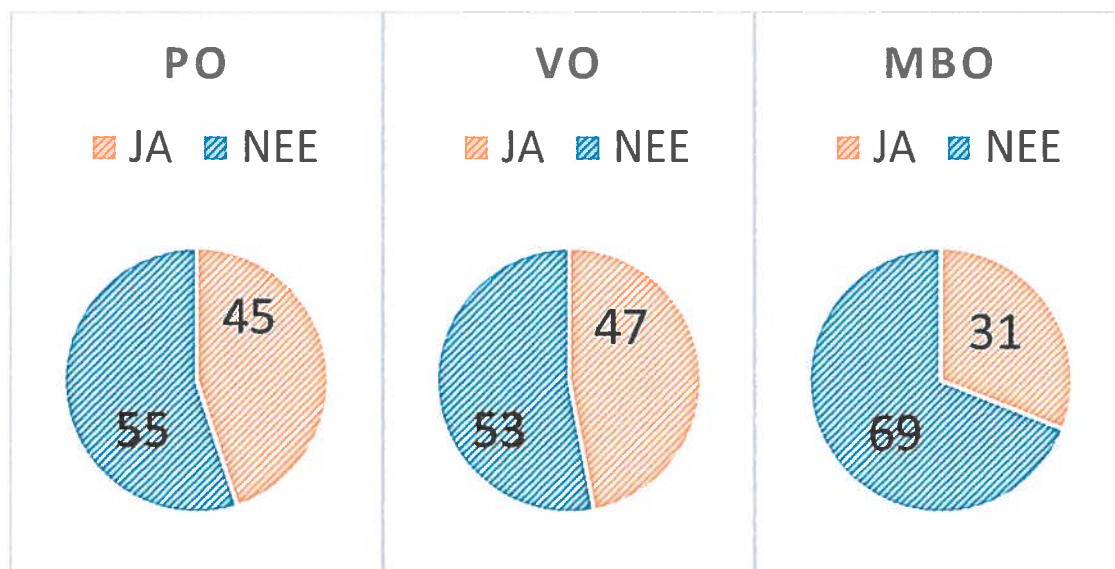
Op instellingen waar de faciliteiten wel zijn toegenomen is de intake aangescherpt en functioneert het zorgteam goed. Er zijn meer mogelijkheden om studenten die geen etiketje hebben extra ondersteuning te bieden en er is meer aandacht voor studieloopbaanbegeleiding. Ook wordt aangegeven dat er extra budget is voor cluster 1 en 2.

“We hebben een goed functionerend zorgteam met op onze locatie een coördinator die de zorg organiseert.” (docent mbo)

5. Ben je tevreden over hoe de ambulante ondersteuning is geregeld?

Driekwart van de respondenten in het mbo en de helft van de respondenten in het po en vo geeft aan niet tevreden te zijn met hoe de ambulante begeleiding is geregeld. De afstand tussen de ambulant begeleider en de docent is te groot, de ambulant begeleider is vaak onzichtbaar op de werkvloer of de ambulante begeleiding is wegbezuinigd. Ook is het lastig voor leraren/docenten om ambulante begeleiding aan te vragen.

De respondenten die wel tevreden zijn geven aan dat ze blij zijn dat ze nog ambulante begeleiding hebben op school, dat ze het waarderen dat de ambulant begeleider duidelijk aanwezig is op de werkvloer en goede begeleiding geeft.

Primair onderwijs: ambulante begeleiding staat verder af van de klas

Er ligt een steeds grotere taak bij de leraar. Onderwijspersoneel geeft aan dat ze steeds meer taken doen wat voorheen de ambulant begeleider deed. De ambulante begeleiding is soms moeilijk te krijgen en de doorverwijzing is moeilijker en omslachtiger geworden. De ambulant begeleider heeft minder tijd, is veel bezig met administratie en staat verder van de klas af. Tips en adviezen zijn daardoor niet altijd bruikbaar en concrete begeleiding kan er niet worden gegeven.

Een groot deel van het onderwijspersoneel geeft aan wel tevreden te zijn. Ze zijn blij dat ze nog een ambulant begeleider hebben en zijn tevreden over het functioneren van de eigen ambulant begeleider.

"Het is leuk dat er iemand vanuit het speciaal onderwijs kan komen om te adviseren over het de leerling met een beperking. Wij hebben er echter nog 28 rondlopen in zo'n klas. Extra handen is het enige dat echt zou helpen." (leraren basisonderwijs).

Voortgezet onderwijs: ambulante begeleiding vanuit het samenwerkingsverband

In het voortgezet onderwijs wordt de ambulante begeleiding vooral vanuit het samenwerkingsverband georganiseerd. Voor sommige scholen betekent dat de

ambulante begeleiding zo goed als verdwenen is en weinig zichtbaar is op scholen. Ook is nu niet altijd duidelijk meer hoe de ambulante begeleiding ingeschakeld moet worden.

Het onderwijspersoneel wat wel tevreden is over de ambulante begeleiding geeft aan dat er goede begeleiding en ondersteuning is vanuit het samenwerkingsverband. De ambulant begeleider is aanwezig op de werkvloer en makkelijk aanspreekbaar.

“Er loopt wel iemand rond op school, maar wanneer en hoe ik deze man moet inschakelen weet ik niet goed.” (leraar voortgezet onderwijs).

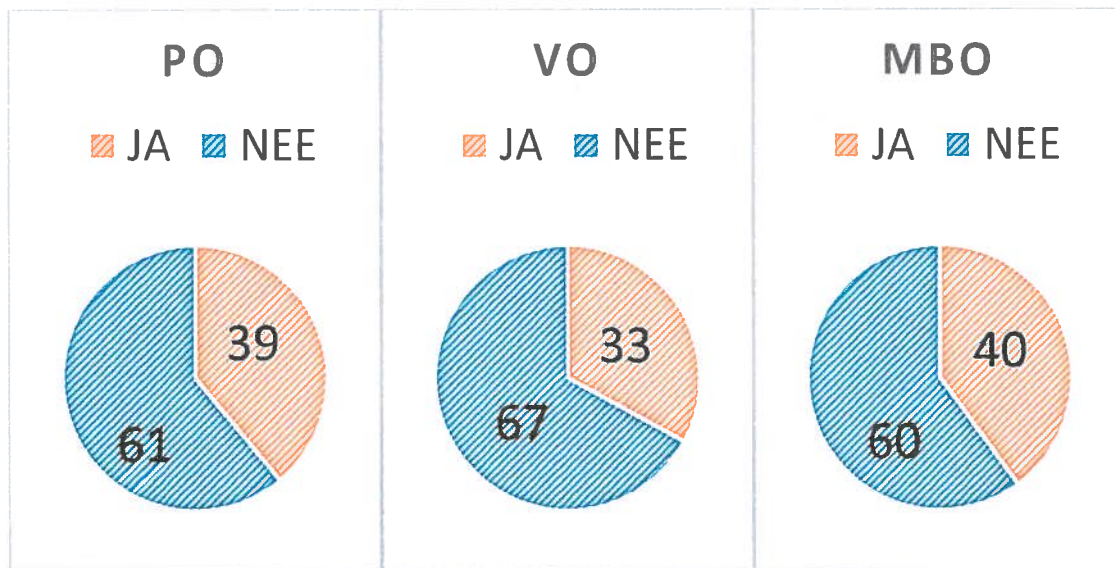
Middelbaar beroepsonderwijs: veel onduidelijkheid

De ambulante begeleiding in het mbo lijkt nog niet echt op gang te zijn gekomen. Onderwijspersoneel geeft aan dat het nog onduidelijk is en rommelig. De ambulante begeleiders zijn er soms wel, maar krijgen weinig tijd. Ook vinden er vooral gesprekken met leerlingen buiten de klas plaats en is er in de klas niet veel van de ambulante begeleiding te merken.

“Er is één persoon die handelingsplannen en dergelijke maakt en bespreekt met studenten. Hij heeft nog geen halve fte voor een school met een paar honderd studenten, waaronder relatief veel met autisme.” (docent mbo)

6. Word je betrokken bij het schoolondersteuningsprofiel en zo ja: hoe?

In alle sectoren geeft minder dan de helft van het onderwijspersoneel aan betrokken te worden bij het schoolondersteuningsprofiel. De respondenten die aangeven wel betrokken te worden zijn vaak intern begeleider, zorgcoördinator of MR-lid. Zij hebben ook een belangrijke taak in de communicatie richting de rest van het personeel. In het vo en mbo weet een deel van de respondenten niet wat een schoolondersteuningsprofiel is.

Primair onderwijs en voortgezet onderwijs: de 'gewone' leraar wordt nauwelijks betrokken.

De intern begeleider, zorgcoördinator en directieleden hebben schrijven vaak mee aan het schoolondersteuningsprofiel. Leden van de MR of OPR hebben het schoolondersteuningsprofiel besproken in de vergadering. De 'gewone' leraar geeft aan niet of nauwelijks betrokken te worden. Leraren krijgen het schoolondersteuningsprofiel vaak pas te zien als het al af is. De intern begeleider of zorgcoördinator geeft aan wat er van de leraar verwacht wordt.

"Het wordt genoemd in vergaderingen, maar het zijn vooral de zorgcoördinatoren en IB-ers die zich daarmee bezig houden."

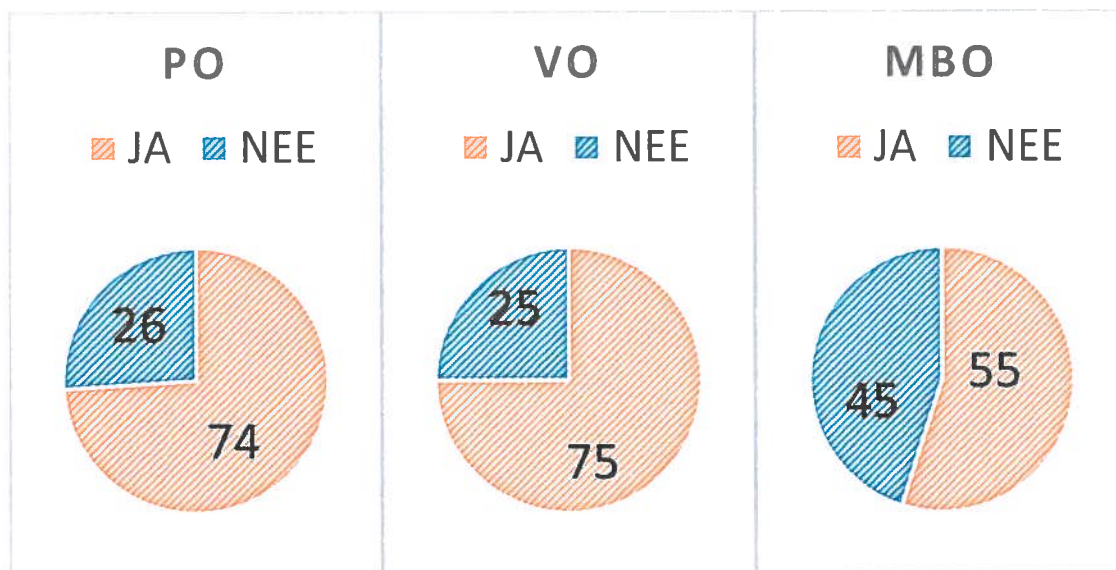
Middelbaar beroepsonderwijs: zorgteam is betrokken

Het onderwijspersoneel dat onderdeel uitmaakt van het zorgteam geeft aan betrokken te zijn. De 'gewone' docent geeft aan niet goed te weten wat het schoolondersteuningsprofiel is en geeft ook aan dat er niets uniform is geregeld. Veel docenten zijn er van op de hoogte dat de intake is aangepast en zien dit ook als een positieve ontwikkeling.

"Ik maak deel uit van het zorgteam en wij ontwerpen gezamenlijk het aanbod en de structuur voor ondersteuning binnen de gegeven kaders."

7. Weet jij waar je met je vragen terecht kunt over passend onderwijs en kun je ouders informeren?

Driekwart van het onderwijspersoneel in het po en vo en de helft in het mbo weet waar ze terecht kan met vragen over passend onderwijs. Directie, zorgcoördinator, mentor en/of intern begeleider worden vaak als informatiebron genoemd. Ondanks dat leraren/docenten weten waar ze terecht kunnen met vragen, zijn ze vaak niet tevreden over het antwoord. Het duurt lang voordat ze een antwoord krijgen, omdat vaak het samenwerkingsverband geraadpleegd moet worden. De informatie op websites is niet altijd up-to-date. Daarnaast zijn veel afspraken erg algemeen geformuleerd, waardoor het lastig is om op concrete vragen antwoord te krijgen.

Primair onderwijs: informatie bij directie, zorgcoördinator of IB-er

Onderwijspersoneel geeft aan dat ze voor meer informatie terecht kunnen bij directie, zorgcoördinator of intern begeleider. Wel weten deze personen het antwoord ook niet op alle vragen en moeten vervolgens informeren bij het samenwerkingsverband. Dit informeren bij het samenwerkingsverband loopt vaak moeizaam en duurt lang. Doordat routes, procedures en formulieren zijn veranderd is er soms nog veel onduidelijkheid.

"Als intern begeleider voel ik me af en toe net een stalker. Ik ga op zoek naar antwoorden bij zoveel mogelijk instanties en organisaties. Dit kost echter veel van mijn tijd. Ouders kan ik onvoldoende informeren, omdat procedures, formulieren en routes anders zijn geworden." (intern begeleider, basisonderwijs)

Voortgezet onderwijs: informatie bij teamleider, zorgcoördinator of samenwerkingsverband

De teamleider, de zorgcoördinator of het samenwerkingsverband kunnen vragen van onderwijspersoneel en ouders beantwoorden. Leraren geven aan dat ze ouders ook vaak naar hen doorsturen. Leraren weten wel goed waar ze terecht kunnen met vragen, maar krijgen niet altijd antwoord op de vragen die ze stellen of krijgen het verkeerde antwoord. Het samenwerkingsverband stelt zich vaak adviserend op, maar onderneemt

geen actie richting het schoolbestuur als iets niet goed loopt. Onderwijspersoneel geeft ook aan vaak zelf op zoek te moeten naar informatie op websites, deze informatie is vaak te algemeen en daardoor niet bruikbaar.

“Ik weet waar ik terecht kan. Ouders informeren kan ik nu nog niet volledig, de laatste knopen worden deze weken doorgehakt. Ik weet wel naar wie ik ouders kan doorverwijzen.” (leraar voortgezet onderwijs).

Middelbaar beroepsonderwijs: informatie bij zorgcoördinator of ambulant begeleider

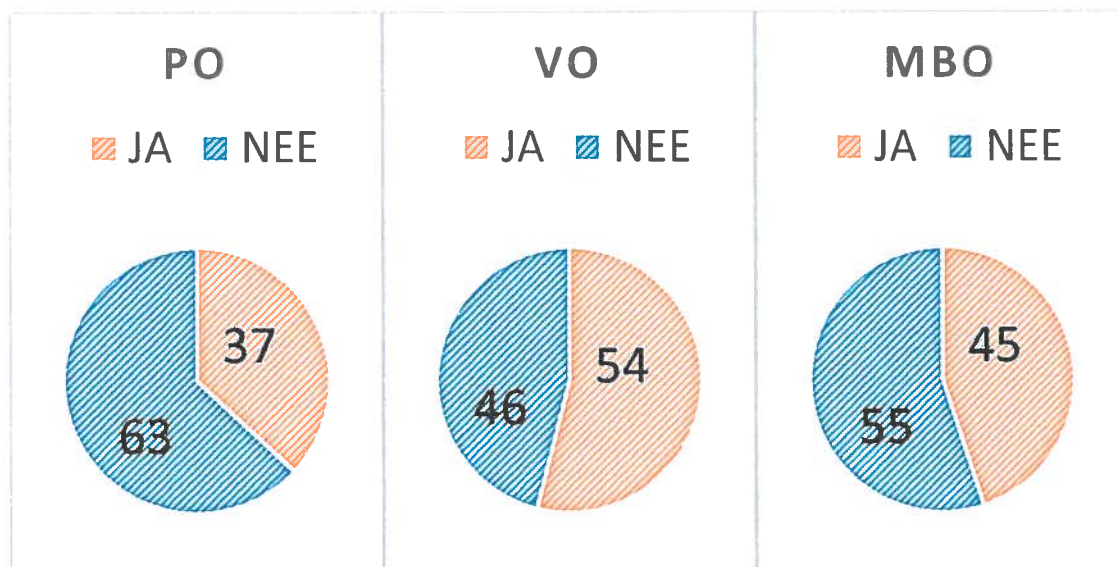
Docenten geven aan dat ze ouders en studenten vaak doorverwijzen naar zorgcoördinator of ambulant begeleider. Op sommige instellingen is er een soort vraagbaakfunctie ontwikkeld voor medewerkers, studenten en ouders. Dit wordt als positief ervaren. Verder geeft het onderwijspersoneel aan dat er nog veel onduidelijkheid is omdat beleid vaak nog volop in ontwikkeling is.

“Het beleid is nog in ontwikkeling, maar veel is nog onduidelijk. Er is nu een benoemingscommissie bezig om een projectleider passend onderwijs aan te nemen.” (docent mbo)

8. Heb je voldoende mogelijkheden om je te scholen met betrekking tot passend onderwijs? Aan welke kennis/vaardigheden heb je behoefte?

Een derde van het onderwijspersoneel in het po en de helft in het vo en mbo geeft aan dat er voldoende mogelijkheden zijn om te scholen met betrekking tot passend onderwijs. Vaak is er echter wel onvoldoende tijd beschikbaar, zijn de klassen te groot zijn en wordt scholing te vaak opgelegd en sluit daardoor niet aan bij de behoeftes.

Onderwijspersoneel geeft aan vooral behoefte te hebben aan scholing op maat over de verschillende problematieken die ze tegenkomen in de klas en de didactiek die ze daarbij toe kunnen passen. Ook geven ze aan dat het moeilijk is te schatten wat hun scholingsbehoefte is als nog zo onduidelijk is wat er in de toekomst op hen af komt.

Primair onderwijs: behoefte aan concrete hulp in de klas

Een derde van het onderwijspersoneel geeft aan dat er onvoldoende mogelijkheden zijn om te scholen met betrekking tot passend onderwijs. Gebrek aan tijd, geld en zeggenschap lijken de voornaamste redenen. Personeel dat wel tevreden is geeft aan dat er voldoende ruimte is voor teamscholing en individuele scholing en dat er een goede link gelegd wordt met het persoonlijk ontwikkelingsplan.

Het onderwijspersoneel heeft vooral behoefte om geschoold te worden op onderwerpen als stoornissen, zeer lage intelligentie, didactische tools, signaleren, lastig gedrag, klassenmanagement en time-management.

Naast scholing heeft het onderwijspersoneel behoefte aan concrete hulp in de klas, kleinere klassen met een maximum aantal zorgleerlingen, passende werkplekken en meer duidelijkheid omtrent routing en aanvragen.

"Ik denk dat ik genoeg kennis en vaardigheden heb, maar wat echt nodig is is meer handen in de klas en een kleinere groep met een maximaal aantal leerlingen met gedragsproblemen." (lerares basisonderwijs).

Voortgezet onderwijs: aanbod genoeg, maar tijd ontbreekt

In het voortgezet onderwijs geeft het grootste deel van het onderwijspersoneel aan dat er voldoende scholingsaanbod is vanuit school en/of het samenwerkingsverband. Het onderwijspersoneel dat aangeeft dat het onvoldoende is geeft als reden hiervoor een gebrek aan tijd en geld. Ook is het personeel niet altijd tevreden over het aanbod. Zo zou het vaak te individueel gericht zijn en niet op teams. Ook vinden sommige leraren dat de problematiek van leerlingen soms te complex is en dat een scholing daar niet bij kan helpen.

Het onderwijspersoneel heeft vooral behoefte om geschoold te worden op onderwerpen als gesprekstechnieken, coaching, stoornissen, ordehandhaving en het werken met het ontwikkelingsperspectief.

Naast scholing heeft onderwijspersoneel behoefte aan duidelijkheid over het scholingsgeld, kleinere klassen, meer tijd om te scholen en betere ondersteuning in de klas.

"Mogelijkheden genoeg. Ik wil wel graag weten wat er in de toekomst op ons af komt. Is de zorg die wij moeten gaan bieden toereikend? Kunnen wij die leerlingen, in de huidige setting, bieden wat ze nodig hebben? Doen we ze geen tekort?" (leraar voortgezet onderwijs).

Middelbaar onderwijs: wat wordt er van ons verwacht?

Ook in het middelbaar onderwijs lijken er mogelijkheden genoeg te zijn om te scholen, maar ook hier ontbreekt het aan tijd. Ook is het voor veel docenten onduidelijk wat er van hen verwacht wordt op het gebied van scholing en specialisatie. De scholingsbehoefte van het onderwijspersoneel ligt vooral op het leren van de achtergronden van verschillende gedrag-, leer- en concentratiestoornissen.

Naast scholing heeft het onderwijspersoneel behoefte aan kleinere klassen, meer ruimte voor individuele uitleg en een extra ondersteuner in de klas.

"Het probleem is dat van docenten verwacht wordt dat ook allerlei sociale vaardigheden hebben die bij andere beroepen behoren, zoals de jeugdwerker of sociale werker, en dat conflicteert wel eens. Het gaat bij passend onderwijs toch vaak om leerlingen met grote problemen die niet elke docent kan oplossen, denk ik." (docent mbo).

